2021

SANSKRIT

(*Moral Teachings and Basics of Sanskrit*)

[Honours]

Paper – CC-SAN-I

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer **all** questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

1. मृगजम्बुककथायाः मर्मालोच पूर्वकं साम्प्रतिककाले तस्यावश्यकतां आलोचयत । (*300* words) 16

अथवा

गृध्रविडालकथायाः महत्त्वं वैशिष्ट्यं च सप्रसङ्गं विशदयत । (*300* words)

(*Turn Over*)

2. द्वयोः संक्षेपेण उत्तरं लिखत (About 50 words) — 5 × 2

(क) कथं पुंसां धियो मलिनी भवन्ति ?

(ख) ललाटे लिखितमपि प्रोज्झितुं कथं न समर्थः ?

(ग) भूतिमिच्छता पुरुषेण के हातव्याः ?

(घ) व्याघ्रपथिकयोः सम्वादे पथिकस्य मानसिकतां आलोचयत ।

3. उत्कलभाषया आङ्गलभाषया वा अनुवदत — 6

न गणस्याग्रतो गच्छेत् सिद्धे कार्ये समंफलम् ।
यदि कार्यविपत्तिः स्यान्मुखरस्तत्र हन्यते ॥

अथवा

अर्थागमोनित्यमरोगिता च प्रिया च भार्या प्रियवादिनी च ।
वश्यश्च पुत्रोऽर्थकरी च विद्या षड्जीवलोकस्य सुखानि राजन् ॥

4. अधोलिखितानां केषांचित् चतुर्णां यथानिर्दिष्टं शब्दरूपाणि लिखत — 2 × 4

(*i*) मातृ-द्वितीया बहुवचने

(*ii*) साधु-षष्ठी बहुवचने

(*iii*) वधू-प्रथमा बहुवचने

(*iv*) अस्मद्-चतुर्थी एकवचने

(*v*) नदी-पञ्चमी द्विवचने

(*vi*) तद्(स्त्रीलिङ्गे)-सप्तमी एकवचने ।

5. यक्षयुधिष्ठिरयोः कथोपकथनं यथा-पाठ्यं आलोचयत । (About 300 words) 16

अथवा

हतान् भ्रातृन् दृष्ट्वा युधिष्ठिरः — कथं विललाप ? वर्णयत ।

6. सप्रसङ्गं व्याख्यां कुरुत — (About 150 words) 10

माता गुरुतरा भूमेः पिता उच्चतरश्च श्वात् ।
मनः शीघ्रतरं वायोश्चिन्ता बहुतरी नृणाम् ॥

अथवा

सार्धः प्रवसतो मित्रं भार्या मित्रं गृहेसतः ।
आतुरस्य भिषङ्मित्रं दानं मित्रं मरिष्यतः ॥

7. उत्कलभाषया आङ्गलभाषया वा अनुवादः कार्यः — 6

देवतातिथिभृत्यानां पितृणामात्मनश्चयः ।
न निर्वपति पञ्चानामुच्छ्वसन्न स जीवति ॥

अथवा

श्रुतेन श्रोत्रियो भवति तपसा विन्दतेमहत् ।
धृत्या द्वितीयवान् भवति बुद्धिमान् वृद्धसेवया ॥

8. अधोलिखितानां केषांचित् चतुर्णाम् यथानिर्दिष्टानि धातु रूपाणि लिखत — 2 × 4

(*i*) पठ्-लृटि उत्तमपुरुष द्विवचने

(*ii*) कृ-लोटि प्रथमपुरुष बहुवचने

(*iii*) हन्-लटि प्रथमपुरुष बहुवचने

(*iv*) क्री-विधिलिङ् मध्यमपुरुष द्विवचने

(*v*) शी-लटि उत्तमपुरुष बहुवचने

(*vi*) सेव्-लृटि प्रथमपुरुष बहुवचने ।

2021

SANSKRIT

(*Drama*-I *and Hist. of Skt. Literature* -I)

[Honours]

Paper – CC-SAN-II

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer **all** questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

1. "अभिज्ञानशाकुन्तलम् कालिदासस्य सर्वस्वम्" — इति उक्तेः साखत्तां विचारयत पठितांशमाधारेण । (About *300* words) 12

अथवा

'तत्रापि चतुर्थोऽङ्कः' — इति उक्तेः वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत ।

(*Turn Over*)

2. द्वयोः संक्षेपेण उत्तरं लिखत (About *50* words) — 5 × 2

(क) प्रथमाङ्के भ्रमरवृतान्तस्य किं नाटकीय — तात्पर्यम् ?

(ख) आश्रमे प्रेविशति राजनि शकुन्तला किं कृतवती ?

(ग) पतिगृहगमनावसरे शकुन्तलां प्रति कण्वस्याशीर्वचांसि — वर्णयत।

(घ) सेनापतिमुखेन मृगयाप्रशस्तिं वर्णयत।

3. उत्कलभाषया आङ्गलभाषया वा अनुवादः कार्यः — 6

मानुषीषु कथं वा स्यादस्य रूपस्य सम्भवः।
न प्रभातरलं ज्योतिरुदेति वसुधातलात् ॥

अथवा

मुक्तेषु रश्मिषु निरायतपूर्वकाया
निस्कम्पचामरशिश्वा निभृतोर्ध्वकर्णाः।
आत्मोद्धतैरपिरजोभिरलङ्घनीया
धावन्त्यमी मृगजवाक्षमयेव रथ्याः ॥

4. (क) अधोलिखितानां केषांचित् चतुर्णां सन्धि-विच्छेदं कुरुत — 1 × 4

धावन्त्यमी, ज्योतिरुदेति, स्यादस्य, आत्मोद्धतेरपि, रजोभिरलङ्घनीया, मृगजवाक्षमयेव।

(ख) द्वयोः सकारणं विभक्तिनिरूपणं कुरुत — 2 × 2

मानुषीषु, वसुधातलात्, मुक्तेषु, रजोभिः।

(ग) द्वयोः सविग्रहं समासनामनि लिखत — 2 × 2

मृगजवः, अलङ्घनीया, वसुधातलात्, निरायतपूर्वकाया।

5. 'रम्या रामायणी कथा' — इति आभाणकस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत। 12
(*150* words)

अथवा

महाभारतस्य सौष्ठवं विशदयत।

6. द्वयोः टिप्पणी कार्या (*50* words) — 4 × 2

(क) पुराणम् पञ्चलक्षणम्

(ख) कृष्ण-दैपायनः

(ग) त्रय काव्यम्

(घ) हरिवंशम्।

7. महाकवि अश्वघोषस्य कालं कृतिं च आलोचयत ।(*150* words) 12

अथवा

संस्कृत नाट्य जगति शूद्रकस्य कालं कृतिं च पर्य्यालोचयत ।

8. द्वयोः टिप्पणीं लिखत (*50* words) — 4 × 2

(*क*) माघकाव्यम्

(*ख*) नैषधीयचरितम्

(*ग*) स्वप्नवासवदत्तम्

(*घ*) भट्टनारायणः ।

Total Number of Pages—4

II-CC—Sans-III

2022

SANSKRIT

(*Drama-II and Dramaturgy*)

Paper – III

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer **all** questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

UNITS – I & II

1. शकुन्तलं नाटकस्य सप्तमोऽकंस्य सारमाकलयत (*300* Words) । 12

अथवा

हंसवत्यवतारणायाः किं नाटकीयं प्रयोजनम् ।

(*Turn Over*)

2. द्वयो: संक्षिप्तोत्तरं देयम् (*50* Words)— 5 × 2

(*क*) हंसपादिकाया: गीते: प्रासगिंकतामालोचयत ।

(*ख*) क: सर्वदमन: । तस्य पराक्रममालोचयत ।

(*ग*) अवगुण्ठनवतीं शकुन्तलां दृष्ट्वा राजादुस्यन्तस्य का प्रतिक्रिया ।

(*घ*) सानुमती प्रसंगावतरणं कुरुत ।

3. सप्रसगं व्याख्यात (*150* Words)— 8

सतीमपि ज्ञातिकलैकसंश्रयां जनोऽन्यथा भर्तृमर्ती विशंकते ।
अत: समीपे परिणेतुरिष्यते प्रियाऽप्रिया वा प्रमदा स्वबन्धुभि: ।।

अथवा

कुमुदान्येव शशांक: सविता बोधयति पकंजान्येव ।
वशिनां हि परपरिग्रहसंश्लेषपरांमुखी वृत्ति: ।।

4. उत्कलभाषया आंलभाषया वा अनुवादं कुरु— 5

अत: परीक्ष्य कर्तव्यं विशेषात्संगतं रह: ।
अज्ञातहृदयेष्वेवं वैरीभवति सौहृदम् ।

अथवा

स्वप्नो नु माया नु मतिभ्रमो नु क्लिष्टं नु तावत्फलमेव पुण्यम् ।
असंनिवृत्त्यै तदतीतमेते मनोरथानामतटप्रपाता: ।।

5. प्राकृतश्लोकस्य संस्कृतानुवादं कुरुत:— 5

आतम्महरिअपण्डुर जीविदसव्वं वसंतमासस्य ।
दिट्टि सि चूदकोरअ उदूमंगल तुमं पसाएमि ।।

अथवा

शहजे किल जे विणिन्दिए ण हु ते कम्प विवज्जणीअए ।
पशुमालणकम्मदालणे अणुकम्पामिंदु पव्व शोत्तिए ।।

UNIT – III

6. चतूर्णां संक्षिप्तटिप्पणी प्रदेया— 5 × 4

(*क*) नान्दी

(*ख*) प्रस्तावना

(*ग*) नाटकम्

(घ) प्रकरणम्

(ङ) पुर्वरंग

UNIT – IV

7. चतूर्णां संक्षिप्तटिप्पणी प्रदेया — 5 × 4

(क) पञ्चसन्धिः

(ख) पञ्चनाटकसन्धयः

(ग) पञ्चार्थप्रकृतयः

(घ) अंक

(ङ) अर्थोपक्षेपकः

Total Number of Pages—3

II-CC–Sans-IV

2022

SANSKRIT

(An Introduction to the Technique and Paninian Grammer and Prosody)

Paper – IV

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer **all** questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

UNIT – I

1. चतुर्णांपदानां संक्षिप्त टिप्पणी प्रदेया — 5 × 4

आगम, कृदन्त, तद्धितः, नामधातुः, णिजन्त, सिद्धान्तकौमुदी, आदेशः, निष्ठा ।

(*Turn Over*)

UNIT – II

2. सूत्र चतूर्णां व्याख्या कुरु— 5 × 4

(क) हलन्त्यम्

(ख) आदिरन्त्येन सहेता

(ग) मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः

(घ) तुलास्यप्रयत्नं सवर्णम्

(ङ) पूर्वात्रसिद्धम्

(च) नाऽऽज्झलौ

UNIT – III

3. सूत्र चतूर्णां व्याख्या कुरु— 5 × 4

(क) तपरस्तत्कालस्य

(ख) वृद्धिरादैच्

(ग) मतिश्च

(घ) न वेति विभाषा

(ङ) येनविधिस्तदन्तस्य

(च) सुप्तिङन्तं पदम्

UNIT – IV

4. चतूर्णां छन्दसां सलक्षणोदाहरणं समन्वयत— 5 × 4

(क) मन्दाक्रान्ता

(ख) शिखरिणी

(ग) वसन्ततिलका

(घ) वंशस्थम्

(ङ) शार्दूलविक्रिडितम्

(च) आर्या

(छ) मालिनी

2022

SANSKRIT

(*Poetry and History of Sanskrit Literature-II*)

(Honours)

Paper – CC-SANS-5

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer all questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

UNIT – I & II

1. मेघस्य दूतयोग्यता वर्णयत । (*300* Words) 12

अथवा

मेघदूते उज्जयिन्याः सौन्दर्य वर्णयत ।

2. त्रयाणां उत्तरं लिखत । (*50* Words) 4 × 3

(क) कामार्त्ता हि प्रकृति कृपणा–यथार्थः प्रतेपादयत ।

(*Turn Over*)

12:30

(ख) महाकालस्य सेवा मेघः कथं सम्पादयिष्यति ?

(ग) मेघदूते नायकस्य नाम कथं न प्रदीयते ?

(घ) उज्जयीन्याः विपणिवर्णनां करणीया ?

3. सप्रसगं व्याख्यां कार्या । (*150* Words) 10

आशावन्धः कुसुमसदृशं प्रायशो ह्यगंनानां

सद्यः पाति प्रणयिहृदयं विप्रयोगे रुणद्धि ।।

अथवा

अन्तः सारं घन तुलयितुं नानिलः शक्ष्यति त्वां ।

रिक्तः सर्वे भवति हि लघुः पूर्णता गौरवाय ।।

4. उत्कलभाषया आगंलभाषया वा अनुवादं करुत । 6

वक्रः पन्था यदपि भवतः प्रस्थितस्योत्तराशां

सौधोत्सगंप्रणयविमुखो सा स्म भूरुज्जयिन्याः ।

विद्युदामस्फुरितचकितैस्तत्र पौरागांनानां

लोलापार्गैर्यदि न रमते लोचनैर्वञ्चितोऽसि ।।

अथवा

विचिक्षोभस्तनितविहगश्रेणिकाञ्चीगुणायाः

संसर्पन्त्याः स्खलितसुभगं दर्शितावर्तनाभेः

निर्विन्धयाः पथि भव रसाम्यन्तरः सन्निपत्य

स्त्रिणामाघं प्रणयवचनं विभ्रमो हि प्रियासु ।।

UNIT – III

5. संस्कृतसाहित्ये गीतिकाव्यानां उद्भवं विकाशं च वर्णनीयम् । (*150* Words) 12

अथवा

संस्कृतसाहित्ये खण्डकाव्यस्य महत्त्वं वर्णयत ।

6. द्वयोः संक्षिप्त-टिप्पणी प्रदेया । (*50* Words) 4 × 2

भर्तृहरि, ऋतुसंहारम्, गीतगोविन्द, कालिदास

UNIT – IV

7. संस्कृतसाहित्ये गद्यकाव्यस्य महत्त्वं वर्णयत । (*150* Words) 12

अथवा

कथासाहित्ये पञ्चतन्त्रस्य महत्त्वं वर्णयत ।

8. द्वयोः संक्षिप्त–टिप्पणी प्रदेया । (*50* Words) 4 × 2

नलचम्पु, कादम्बरी, रामायणचम्पु, दण्डी

2022

SANSKRIT

(Meta Rules of Paninian Grammer Poetics and Figures of Speech)

(Honours)

Paper – CC-SANS-6

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer all questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

UNIT – I

1. सूत्र चतुष्टयं सोदाहरणं व्याख्यातः । 5 × 4

(क) मिदचोऽन्त्यात्परः

(ख) आद्यन्तौ टकितौ

(ग) षष्ठी स्थानेयोगा

(घ) इको गुणवृद्धी

(Turn Over)

(ङ) स्थानेऽन्तरतमः

(च) अनेकालशित्सर्वस्य ।

UNIT – II

2. (क) विश्वनाथस्य काव्यलक्षणं विशादयत ।। 12

अथवा

काव्यप्रयोजनं आलोचयत ।

(ख) द्वयः संक्षिप्तटिप्पणी प्रदेया । 8

काव्य हेतु, काव्य भेदः ।

UNIT – III

3. (क) का अभिधा ? तत्र संकेतग्रहस्य के उपायाः । 12

अथवा

का लक्षणा, लक्षणायाः प्रकारभेदं वर्णयित ।।

(ख) द्वयः संक्षिप्तटिप्पणी प्रदेया । 8

व्यञ्जना, वाक्यम्, पदम् ।

UNIT – IV

4. अलकांर चतुष्टयं लक्षणोदाहरणपूर्वकं समन्वयतः । 5 × 4

यमकम्, अनुप्रास, उत्प्रेक्षा, रुपकम्, श्लेषः, उपमा, समासोक्तिः ।

Total Number of Pages—4 III-CC—SANS-7

2022

SANSKRIT

(*Cases and Case Endings in Paninian Grammer and Translation-I*)

[Honours]

Paper – CC-SANS-7

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer all questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

UNIT – I

1. सूत्र द्वयं सोदाहरणं व्याख्यातः । 10 × 2

(क) अधिशीङ्. स्थाऽसां कर्म

(ख) अकथितं च

(ग) तथायुक्तं चानीप्सितम्

(*Turn Over*)

(घ) प्रातिपादिकार्थलिंगपरिमाणवचनमात्रे प्रथमा ।

UNIT – II

2. सुत्र द्वयं सोदाहरणं व्याख्यातः 10 × 2

(क) येनांगविकारः

(ख) साधकतमं करणम्

(ग) अपवर्गे तृतीया

(घ) इत्थम्भूतलक्षणे

UNIT – III

3. सूत्र द्वयं सोदाहरणं व्याख्यातः 10 × 2

(क) क्रुधद्रुहेर्ष्यासूयार्थानां यं प्रति कोपः

(ख) रुच्यर्थानां प्रीयमाणः ।

(ग) नमः स्वस्तिस्वाहास्वधालंवषड्योगाच्च ।

(घ) स्पृहेरीप्सितः

UNIT – IV

4. उत्कलभाषया आङ्गलभाषया वा अनुवादः कार्यः (At least 8 sentences) $2\frac{1}{2} \times 8$

प्राचीनयुगात् अस्माकं समाजे स्त्रीणां विशिष्टं स्थानं वर्तते । यथा ऋग्वैदिककालेषु लोपामुद्रा, घोषा एवं विश्वास इति विदुषी स्त्रीणां वर्णनं विद्यते । अस्मासु पैराणिक ग्रंथेषु नार्ये उक्तं च– ''यत्र नार्यस्तु पूजयन्ते रमन्ते तत्र देवताः'' ताथापि व्यंगम् इदं दृश्यताम् नारीणां सशक्तिकरणस्य आवश्यकता अनुभूयते । स्त्रीयैव मानववर्गस्य अस्तित्वः भुता इति मन्यते । सरलशब्देषु महिला सशक्तिकरणं परिभाषितं कर्त्तु शक्यते । स्वजीवने निर्णय ग्रहणस्य या शक्ति नारीषु वर्तते, तस्याः शक्तेः बोधः उपयोगश्च एका नारी कुर्यात समाजे तस्याः वास्तविक अधिकारं प्राप्नाय सक्षमनिणार्यैव महिला सशक्तिकरण अस्ति ।

अथवा

अस्माकं देशे सर्वासु नदीषु गंगा अतिश्रेष्ठा प्रधाना पवित्रतमा च वर्तते । इयम् हिमालयात् निःसृत्य बंगोपसागरे पतति । अस्याः पावने तटे विशालाः प्राचीनाः नगर्यः स्थिताः सन्ति, यथा–हरिद्वारः, प्रयागः, वाराणसी, पाटलिपुत्रादि । अस्माकं सभ्यता–संस्कृति एषु नगरेषु उन्नता जाता । गंगा एव भारतवर्षस्य

धार्मिक विचारधारायाः पारिचायिका अस्ति । चिरकाल-रक्षितेऽपि गंगाजले कीटाणवः प्रभवन्ति । अतएव गंगानदी नित्या पूजनीय, वन्दनीया, सेवनीया च । भारतीयाः जनाः गंगायाः जलस्य मात्र सेवनं न कुर्वन्ति अपितु देववत् पूजयन्ति च । गंगास्मरणमात्रेण पापः शिरः धुनोति इति कथ्यते ।

Total Number of Pages—4

IV-CC—Sans-VIII

2023

SANSKRIT

Paper—CC-SANS-VIII

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer all questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

UNIT – I & II

1. द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं लिखतु । (*150* Words) 12 × 2

(क) उद्दालकनचिकेतयोः कथोपकथनं आलोचयत ।

(ख) धर्मराजस्य नचिकेता प्रति वरप्रदानं वर्णयत ।

(ग) कठोपनिषदि श्रेयः प्रेययोः स्वरूपं विचारयत ।

(*Turn Over*)

2. सप्रसगं व्याख्यात । (*150* Words) 10

हन्ता चेन्मन्यते हन्तुं हतश्चेन्मन्यते हतम् ।
उभौ तौ न विजानीतो नायं हन्ति न हन्यते ।

अथवा

उतिष्ठ जाग्रत प्राप्य वरान् निबोधत
क्षुरस्य धारा निशिता दुरत्यया दुर्गं पथस्तत्कवयो बदन्ति।

3. उत्कलभाषया अनुवादं करुत । 6

आशा प्रतीक्षे संगतं सुनृतां चेष्टापूर्ते पुत्रपशूश्च सर्वान् ।
एतद् वृङक्ते पुरुषस्याल्पमेघसः यस्यानश्नन् वसति ब्राह्मणो गृहे ।

अथवा

नवित्तेन तर्पणीयो मनुष्यो लप्स्यामहे बित्तमन्द्राक्ष्महे चेत्वा ।
जीविष्यामो यावदीविष्यसि त्वं बरस्तु मे बरणीयः स एवं ।।

UNIT – III

4. पठितांशमाश्रित्य तपस्विवृत्तान्तेन कथम् अहिंसा प्रशंसिता आलोचयत । (*150* Words) 12

अथवा

अरण्यकाण्डस्य नवमसर्गस्य महत्त्वं लिखत ।

5. द्वयोः संक्षिप्तमुत्तरं लिखत । (*50* Words) 4 × 2

(*क*) क्षत्रियाणां किं कर्त्तव्यम् ?

(*ख*) किमर्थं श्रीरामः दण्डकारण्ये वसतां राक्षसाणांवधमकरात् ?

(*ग*) किं दृष्ट्वा सीतायाः मनः व्याकुलितः ?

(*घ*) कथं मुनिः नरकं आजगाम ?

UNIT – IV

6. पुरुषोत्तमस्य स्वरुपं प्रतिपादयत । (*150* Words) 12

अथवा

गीतायाः पञ्चदशाध्याये संसारस्वरुपं वर्णयत ।

7. सप्रसगं व्याख्या करणीया । (*150* Words) 8

ममैवांशो जीवलोके जीवभूतः सनातनः ।
मनः षष्ठानीन्द्रियाणि प्रकृतिस्थानि कर्षण ।।

अथवा

अहं वैश्वानरो भूत्वा प्राणिनां देहमाश्रितः ।
प्राणापानसमायुक्तः पचाम्यन्नं चतुर्विधम् ।

Total Number of Pages—3

IV-CC—Sans-IX

2023

SANSKRIT

Paper – CC-SANS-IX

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer all questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

UNIT – I

1. सूत्रद्वयोः सोदाहरणं व्याख्यात — 10 × 2

(क) ध्रुवमपायेऽपादानम्

(ख) वारणार्थानामीप्सितः

(ग) यतश्चाध्वकालनिमानं तत्र पञ्चमी

(घ) विभाषा गुणेऽस्त्रियाम् ।

(Turn Over)

UNIT – II

2. सूत्रद्वोयों सोदाहरणं व्याख्यात — 10 × 2

(क) उभयप्राप्तौ कर्मणि

(ख) कृत्यानां कर्त्तरि वा

(ग) यस्य च भावेन भावलक्षणम्

(घ) विभाषा कृञि ।

UNIT – III

3. संस्कृतभाषया अनुवादं कुरुत — 20

ସଂସାରରେ ବିଦ୍ୟା ଅମୂଲ୍ୟ ରତ୍ନ, ଏଥିରେ ଦ୍ୱିମତ ନାହିଁ । ଏଣୁ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀକୁ କାକ ପରି ସ୍ନାନ, ବକ ପରି ଧାନ, ଅଳ୍ପ ନିଦ୍ରା, ସଂଯମ ଆଚରଣ, ଶ୍ରମ କରିବା, ଅଳ୍ପାହାର ଓ ଗୃହତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ପଡେ଼ । ଯାହାକି ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀର ଲକ୍ଷଣ ଅଟେ । ଯଦି ଏକ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ଏ କାର୍ଯକୁ ବିରୋଧାଚରଣ କରେ ତାହାଲେ ସେ ବିଦ୍ୟା ଅର୍ଜନ କରିପାରେ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଆଗକାଳରେ ଗୁରୁକୁଳାଶ୍ରମ ଯାଇ ଶିଷ୍ୟମାନେ ବିଦ୍ୟାର୍ଜନ କରୁଥିଲେ । ସେଠି ସେମାନେ ଧୀର ସ୍ଥିର ଭାବରେ ଅଳ୍ପାହାର କରି, ସକାଳୁ ଉଠି ଗୁରୁଙ୍କୁ ଶୁଶ୍ରୂଷା କରି ଅତିଶ୍ରମ ସ୍ୱୀକାର କରି ବିଦ୍ୟାର୍ଜନ କରୁଥିଲେ । ଫଳରେ ଜୀବନରେ ମହାନ୍ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ହେବାର ଗୌରବ ଅର୍ଜନ କରିପାରୁଥିଲେ । ଜୀବନର ଏହି ପ୍ରଥମାବସ୍ଥାକୁ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

କିମ୍ବା

ବୁଦ୍ଧି ହିଁ ମନୁଷ୍ୟର ନେତ୍ର । ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ବିବେକବନ୍ତ ଅଟେ । ସେ ବୋଧଶକ୍ତିର ଅଧିକରୀ ହେତୁ ଭଲମନ୍ଦ ବିଚାର କରିପାରେ । ଯାହାର ଯେପରି ପ୍ରଜ୍ଞା ସେପରି ତାର ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନ । ପ୍ରଜ୍ଞା ଏପରି ଏକ ଗୁଣ ଯାହା ମନୁଷ୍ୟକୁ ଶାଣିତ କରେ । ତାକୁ ପ୍ରଖରତା ବା ତୀକ୍ଷ୍ଣତା ପ୍ରଦାନ କରେ । ତେଣୁ ମନୁଷ୍ୟ ବୁଦ୍ଧି ବଳରେ ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନକୁ ଖଟାଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରେ । କିନ୍ତୁ ଯାହାର ନିଜସ୍ୱ ବୁଦ୍ଧି ନାହିଁ, ତାହାର ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନ ନିରର୍ଥକ । ଫଳରେ ଅନ୍ଧକୁ ଦର୍ପଣ ଦେଲେ ଯେପରି ସେ କିଛି ଦେଖିପାରେ ନାହିଁ ସେପରି ସ୍ୱୀୟ ପ୍ରଜ୍ଞାହୀନ ନର କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ନପାରି ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ ହୁଏ ।

UNIT – IV

4. अमरकोषः अनुसृत्य द्वोयोः देवानां नामानि सश्लोकं व्याख्यात — 10 × 2

विष्णु, देवता, व्रह्मा, कार्तिकेय ।

Total Number of Pages—4 **IV-CC—Sans-X**

2023

SANSKRIT

Paper – CC-SANS-X

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer **all** questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

UNIT – I

1. माण्डेश्वरशिलालेखस्य साहित्यिकमूल्यबोधं आलोचयत । (*150* Words) 12

अथवा

गिर्नारशालालेखस्य ऐतिहासिकं महत्वं निरुपयत ।

2. द्वयोः संक्षिप्तमुत्तरं दीयताम् । (*50* Words) 4 × 2

(क) रुद्रदाम्नस्य राज्यशासनव्यवस्थाविषये लिखत ।

(*Turn Over*)

(ख) किं तावद् प्रशंसाव्यञ्जक अभिलेख ।

(ग) कथं सुदर्शनः मरुभूमिव अति दुर्दर्शनं अभवत् ।

UNIT – II

3. दण्डीनः प्रतिभां गद्यशैलीं च आलोचयत । (*150* Words) 12

अथवा

दशकुमारचरितस्य मातगं वृतान्तं वर्णयत ।

4. द्वयोः संक्षिप्तमुत्तरं प्रदेयम् । (*50* Words) 4 × 2

(क) कथं मातंगः विन्ध्याटव्यां विचरितिस्म ।

(ख) राजवाहनः पातालपुरात् प्रत्यागत्य किमकरोत् ।

(ग) वामदेवः राजानां किमुवाच ।

UNIT – III & IV

5. गद्यसम्राट वाणभट्टस्य काव्यप्रतिभां वर्णयत । (*300* Words) 16

अथवा

शुकनासोपदिशा यौवनस्य विकारं प्रतिपादयत ।

6. द्वयोः संक्षिप्तमुत्तरं प्रदेयम् । (*50* Words) 5 × 2

(क) अपरिणामोपशमो दारुणो लक्ष्मिमदः ।

(ख) गुरुवचनममलमपि सलिलमिव महदुपजनयति श्रवणस्थितं शूलम्भव्यस्य ।

(ग) अलीकाभिमानोन्मादकारीणि धनानि ।

7. उत्कलभाषया आगंलभाषया वा अनुवादं करुत । 6

गुरुप्रदेशश्च नाम पुरुषाणाम् अखिलमलप्रक्षालनक्षालनक्षममजलं स्नानम् अनुपज्ञात पलितादि वैरुप्यमजरं वृद्धत्वम् अनारोपित मेददोषं गुरुकरणम् । असुवर्णं विरचनग्राम्यं कर्ण्णाभरणम् । अतीतज्योतिरालोकः, नोद्ववेगकरः प्रजागरः । विशेषेण राज्ञम् । विरला हि तेषुमुपदेष्टारः ।

अथवा

अपरिणामोपशमो दारुणो लक्ष्मिमदः । कष्टमनञ्चनवर्त्तिसाध्यसपरम् ऐश्वर्य्यतिमिरान्धत्वम् । अशिशिरोपचार–हार्य्यऽतितिव्रः दर्पदाहज्वरष्मा ।

सततममूलमन्त्रशम्यः विषमो विषयविषास्वादमोहः । नित्यमस्नानशौचबाध्यः बलवान् रागमलावलेपः । अजस्त्रमक्षपावसानप्रवोधो घोरा च राज्यसुखसन्निपातनिद्रा भवति, इत्यतः विस्तरेणाभिधीसे ।

8. सप्रसगं व्याक्षा कुरुत । 8

गन्धर्वनगरलेखेव पश्यत एव नश्यत ।

अथवा

गुरुवचनममलमपि सलिलमिव महदुपजनयति श्रवणस्थितं शूलम्भव्यस्य ।

Total Number of Pages—3 **V-CC—Sans-XI**

2023

SANSKRIT

Paper – CC-SANS-XI

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer **all** questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

UNIT – I & II

1. श्रीकृष्णस्य नारदस्वागत प्रकारं सोदाहरणं-विवृणत । (*300* Words) 15

अथवा

शिशुपालस्य पूर्वजन्मवृतान्तं नारदमतेन प्रतिपादयत ।

2. सप्रसगं व्याख्या कार्या । (*150* Words) 10

दधानमम्भोरुहकेशरद्युतिर्जटाः शरच्चन्द्रमरीचिरोचिषम् ।
विपाकपिगांस्तुहिनस्थलीरुहो धराधरेन्द्रं व्रततीततीरिव ।।

(*Turn Over*)

अथवा

निदाघधामानमिवाधिदीधितिं मुदां विकास मुनिमभ्युपेयुषी ।
विलोचनेबिभ्रदधिश्रितश्रिणीसपुण्डरीकाक्ष इति स्फुटोऽभवत् ।।

3. अधोलिखितेषु त्रयाणां (03) संक्षिप्तमुत्तरं लिखत : 5 × 3

(क) कस्मात् क्रमात् तेजपुञ्जं श्रीकृष्ण नारदः इति अवोधि ?

(ख) नारदः द्वारिका प्रवेशानन्तरं श्रीकृष्णेन किं कृतम् ?

(ग) पुण्डरीकाक्ष इति का पौराणिक आख्यानमस्ति ?

(घ) आकाशात् अवतरणकाले नारदः कथं बलरामेन तूलितः अभवत् ?

(ङ) आकाशात् अवतरणकाले नारदः कथं ताण्डवनृत्यरत शिवेन तुलितः अभवत् ?

UNIT – III & IV

4. भारवेः काव्यशैली पठितसर्गमनुसृत्य विचारयत । (*300* words) 15

अथवा

युधिष्ठिरं प्रति द्रौपद्या उदवोधनप्रकारं भारविदिशा आलोचयत ।

5. अधोलिखितेषु एकस्य (01) व्याख्यां कुरु । (*150* words) 10

उदारकीर्तेरुदयं दयावतः प्रशान्तबाधं दिशतोऽभिरक्षया ।
स्वयं प्रदुग्धऽस्य गुणैरुपस्नुता वसूपमानस्य वसूनि मेदिनी ।।

अथवा

निरत्ययं साम न दानवर्जितं न भूरि दानं विरहस्य सन्क्रियाम् ।
प्रवर्तते तस्य विशेषशालिनी गुणानुरोधेन विना न सत्क्रिया ।।

6. अधोलिखितेषु त्रयाणां (03) संक्षिप्तमुत्तरं लिखत : 5 × 3

(क) दुर्योधनस्य शासने दण्डप्रकारः किदृशः ?

(ख) नकुलसहदेवयोः दुर्द्दशा किदृशी ?

(ग) किम्भूतं वचनं दुर्लभम् ?

(घ) के पराभवं व्रजति ?

Total Number of Pages—4

V-CC—Sans-XII

2023

SANSKRIT

Paper – CC-SANS-XII

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer **all** questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

UNIT – I & II

1. द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं लिखतु । (*150* Words) 12 × 2

(क) इन्द्रस्य स्वरूपं वेदानुसारं वर्णयत ।

(ख) वेदे वाक्सूक्तस्य महत्वं वर्णयत ।

(ग) वेदे शिवसंकल्पसूक्तस्य महत्वं वर्णयत ।

(*Turn Over*)

2. ऋषिच्छन्दोदेवतानिर्देशपुरःसरं द्वयोः (02) व्याख्यां कुरुत । (*150* Words) 8 × 2

(क) आ घा योषेव सूनर्युषा याति प्रभुञ्जती ।
जरयन्ती वृजनं पद्वदीयत उत्पातयति पक्षिणः ।।

(ख) ततो विराडजायत विराजो अधि पूरुषः ।
स जातो अत्यरिच्यत पश्चाद्भूमिमथो पुरः ।

(ग) हिरण्यहस्तो असुरः सुनीथः सुमृलीकः स्ववाँ यात्वर्वाङ् ।
अपसेधन्नक्षसो यातुधाना नस्थाद्देवः प्रतिदोषं गृणानः ।।

UNIT – III

3. द्वयो (02) सूत्रयोः सोदाहरणं व्याख्यां कुरुत – 5 × 2

(क) छन्दसि परेऽपि

(ख) व्यवहिताश्च

(ग) स उत्तमस्य

(घ) चतुर्थ्यर्थे बहुलं छन्दसि

4. अधोलिखितेषु शब्दद्वयं (02) वैदिक-व्याकरणदिशा साधयत – 5 × 2

(क) करवावः

(ख) देवासः

(ग) जोषिषत्

(घ) एमसि

UNIT – IV

5. उपनिषदां विषयविवेचनं कुरूत । (*150* Words) 12

अथवा

ब्राह्मणग्रन्थानां वैशिष्ट्यं लिखत ।।

6. द्वयो (02) टिप्पणीं लिखत – (*50* Words) 4 × 2

(क) कठोपनिषदः

(ख) सम्वादसूक्तम्

(ग) ज्योतिषम्

(घ) गोपथब्राह्मणम् ।

2024

SANSKRIT

Paper – CC-SANS-13

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer **all** questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

UNITS – I, II & III

1. अधस्तनेषु प्रश्नेषु द्वयोः उत्तरं लिखत (*150* words) : 12 × 2

(क) चरकसंहिता आधारेण त्रिविध द्रव्यानां स्वरूपं वैशिष्ट्यं च आकलयत ।

(ख) पञ्चलवणानि कानि ? तेषां उपादेयतां सुष्ठुः विशदयत ।

(ग) आयुर्वेदशास्त्रस्य प्रयोजनं अपि च रोगस्य-कारणं पठितांशमाधारेण पर्य्यालोचयत ।

(*Turn Over*)

(घ) पठितांशमुपजीव्य क्षीरस्य औषधीय गुणान्-आलोचयत ।

2. अधस्तनेषु केषांचित् चतुर्णां संक्षिप्तमुत्तरं देयम (*50* words) : 6 × 4

(क) आयुर्वेद दृष्ट्या के शारीरो दोषसंग्रहः ?

(ख) के चतुर्विधः महास्नेहः ? तेषां उपकारिता विमृशत ।

(ग) मूलिनी औषधि कतिविधा ? तासां नामानि सूचयत ।

(घ) के जाङ्गम द्रव्याः ? सम्यक् विवृणुत ।

(ङ) अष्टौ मूत्राणि कानि ? तेषां सामान्य गुणान् सूचयत ।

(च) त्वचाश्रयाः बृक्षाः के ? तेषां ओषधीय गुणान् लिखत ।

3. सप्रसङ्गं व्याख्या करणीया (*150* words) : 12

शरीरं सत्त्वसज्ञं च व्याधीनामाश्रयोमतः ।
तथा सुखानां योगस्तु सुखानां कारणं समः ।।

अथवा

कुर्यान्निपतितो मूर्ध्नि सशेषं वासवाशनिः ।
सशेषमातुरं कुर्यान्न त्वज्ञमतमौषधम् ।।

UNIT – IV

4. पादपसंरोपणे अनुकूलाः नक्षत्राणि विषये-सुष्ठुः आलोचयत (*150* words) : 12

अथवा

वृहत्संहितामुपजीव्य वीजरोपणविधिं आलोचयत ।

5. द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं संक्षेपेण लिखत (About *150* words) : 4 × 2

(क) के वृक्षाः मङ्गलकारकाः ? कथं ते रोपणीयाः ?

(ख) काण्डरोप्याः वृक्षाः के ?

(ग) परिवेशे वृक्षस्य आवश्यकतां विमृशत ।

(घ) उद्याने के के वृक्षाः रोपणीयाः ?

2024

SANSKRIT

Paper – CC-SANS-14

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer **all** questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

UNITS – I & II

1. अधस्तनेषु प्रश्नेषु द्वयोः उत्तरं प्रदेयम (*150* words) : 12 × 2

(क) रव्यादिग्रहाणां जात्याधिपतित्वं दिगधिपतित्वं च वर्णयत ।

(ख) कालपुरुषस्याङ्गानि वर्णयित्वा अङ्गेषु राशीनां स्थितिमाकलयत ।

(ग) ग्राहाणां विषये नातिदीर्घं प्रवन्धं लिखत ।

(घ) ग्रहाणां कारकतां सुष्ठुः उपस्थापयत ।

2. अधोलिखितेषु केषांचित् चतुर्णां उत्तरं संक्षेपेण लिखत (About 50 words) : 4 × 4

(क) किं तावत् होराशास्त्रम ?

(ख) ग्राहाणां वर्णं प्रकृतिं चे विमृशत ।

(ग) ग्रहाणां उच्चनीचत्वं विषये स्वस्य मन्तं उपस्थापयत ।

(घ) राशिनां वर्णं उपस्थापयत ।

(ङ) गुरुग्रहस्य स्वरूपं प्रकाशयत ।

(च) द्वादशराशिनां नाम सूचयत ।

UNITS – III & IV

3. अधस्तनेषु प्रश्नेषु द्वयोः उत्तरं लिखत (*150* words) : 12 × 2

(क) वास्तुरत्नाकरदिशा गृहस्थाश्रमस्य वैशिस्टयं गृहनिर्माणस्य महत्त्वं च प्रतिपादयत ।

(ख) काः प्रशस्ता भूमयः ? निषिद्धाः भूमयश्च ? सविस्तरमालोचयत ।

(ग) भूपरीक्षा केन प्रकारेण सम्पादितं स्थान् । विविधमन्तानि उपस्थापयत ।

(घ) गृहनिर्माणात् प्राक् विचार्यविषयान् यथाधीतं निरूपयत ।

4. केषांचित् चतुर्णां संक्षेपेण उन्तरं लिखत (*50* words) : 4 × 4

(क) कः एव प्रधान गृहस्थः ?

(ख) का भूमिः 'गजपृष्ठ' इति अभिधीयते ? अस्मिन् वासे को लाभः ।

(ग) ब्राह्मणानां कृते का प्रशस्ता भूमिः ?

(घ) 'कूर्मपृष्ठे' वासः कथं प्रशस्तकरः ?

(ङ) अष्टवर्गाधिपतयः के ? सूचयत ।

(च) दिग्दशा कुतः विचारणीया ?

———

2023

SANSKRIT

Paper – DSE-SANS-I

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer **all** questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

UNIT – I & II

1. द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं लिखतु । (*150* words) 12 × 2

(क) अर्थशास्त्रोक्तदिशा अमात्यनां नियुक्तिप्रकारं वर्णयत ।

(ख) आन्वीक्षिकी – त्रयी – वार्त्ता दण्डनीतिश्चेति विद्याः–इति अर्थशास्त्रदिशा विचारयत ।

(ग) गुढपुरुषप्रणिधि विषये कौटिल्यमतं विशदी कुरुत ।

(*Turn Over*)

2. चतुर्णां (04) टिप्पणीं लिखत :- (*50* words) 4 × 4

(क) उत्तमराज्ञः का जीवनचर्या ?

(ख) गृहस्तस्य स्वधर्मः किं स्यात् ?

(ग) दण्डनीतेः विशेषत्वं किं स्यात ?

(घ) ब्रह्मचारिणः स्वधर्मान् वर्णयत ?

(ङ) पुरहितस्य का योग्यता ?

(च) धर्मोपधा ।

(छ) मन्त्रिणां कीदृशः गुणाः स्यु ?

UNIT – III & IV

3. द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं लिखतु । (*150* words) 12 × 2

(क) अभियोगस्य समाधानं कथं भवेत ?

(ख) याज्ञवल्क्यस्मृत्यानुसारं ऋणप्रत्यार्पणस्य को विचारः ?

(ग) याज्ञवल्क्यसंहिताया वैशिष्ट्यमालोचयत ?

4. चतुर्णां (04) टिप्पणीं लिखत :- (*50* words) 4 × 4

(क) चतुर्विधः आधिविशेषः कः ?

(ख) साक्षी कानि कानि दुष्टलक्षणानि दृश्यन्ते आलोचयत ?

(ग) "चुक्तिपत्रस्य" लिखन प्रणाणि विशदय ?

(घ) मुक्तिस्तत्र गरीयसी–इत्यत्र तात्पर्यं लिखत ?

(ङ) प्रनष्टाधिगतस्य धनस्य का गतिः ?

(च) यत्र वहवः प्रतियुवः तत्र ऋणं कथं देयम् ?

2023

SANSKRIT

Paper – DSE-SANS-II

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer **all** questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

UNIT – I & II

1. द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं लिखतु । (*150* words) 12 × 2

(क) चाणक्यनीतिमाश्रित्य द्वितीयोऽध्यायस्य सारमाकलयत ?

(ख) पठिताशमवलम्ब्य विद्यया: महत्वंप्रतिपादयत ?

(ग) चाणक्यनीतेः व्यवहारिकतामालोचयत ?

(*Turn Over*)

2. चतुर्णां (04) संक्षिप्त उत्तरं लिखतु : (50 words) 4 × 4

(क) को बान्धवः ?

(ख) कथं मूर्खः परिहर्त्तव्यः ?

(ग) शैले शैले न माणिक्यं इत्यत्र को तात्पर्यः ?

(घ) पञ्च यत्र न विद्यते-तत्र वासो न करणीयः-इत्यत्र का प्रासंगिकता ?

(ङ) स्त्रिणां आहार-वुद्धि-साहस - कामश्च विषये चाणक्यः किमुक्तम् ?

(च) ध्रुवाध्रुवं विषये सश्लोकं आलोचयत ?

UNIT – III & IV

3. द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं लिखतु : (150 words) 12 × 2

(क) वाञ्छति जनः सत्त्वानुरुपं फलम्-इत्युक्तिमालोचयत ?

(ख) पठिताशमवलम्व्य विद्या-सद्गुण-सत्यगंतीनां महत्त्वमालोचयत ?

(ग) मुर्खाणां विषये नितिकारः किमुक्तम् ?

4. चतुर्णां (04) संक्षिप्त उत्तरं लिखतु : (50 words) 4 × 4

(क) सर्वे गुणाः काञ्चनमाश्रित्यन्ति-कथम् ?

(ख) मनस्विनः का वृत्तिः ?

(ग) कस्य जरामरणजं भयं नास्ति ?

(घ) हंसस्य विशिष्ट लक्षणं किम् ?

(ङ) कथं मानी मृगराजेन सह तुल्यते ?

(च) सत्संगः किं किं करोति ?

2024

SANSKRIT

Paper – DSE-SANS-3

Full Marks : 80

Time : 3 hours

Answer **all** questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

UNIT – I

1. संस्कृत भाषया अनुवादं कुरुतः एकस्य : 20

(କ) ଗୌତମ ରାଜା ଶୁଦ୍ଧୋଦନଙ୍କର ପୁତ୍ର ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ମାତାଙ୍କ ନାମ ମାୟା ଦେବୀ । ପରମ୍ପରା ଅନୁସାରେ, ଯୁବରାଜ ଗୌତମ ରାଜଉଆସର ସୁଖସମୃଦ୍ଧି ଭିତରେ ବଢିଲେ । ରାଜା ଶୁଦ୍ଧୋଦନ ପୁଅର ସୁଖସୁବିଧା ପ୍ରତି ସର୍ବାଧିକ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲେ ; କିନ୍ତୁ ପୁଅ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକୃତିର । ରାଜଉଆସର ସୁଖସଂଭୋଗ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଜର୍ଜ୍ଜରିତ ଥିଲା । ପିଲାଦିନରୁ ଗୌତମ ଅନାସକ୍ତ ଏବଂ

ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଥିଲେ । ବୟସ ବୃଦ୍ଧିକ୍ରମେ ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ ସାଂସାରିକ ସୁଖରୁ ଓହରିଗଲେ । ଏହା ଦେଖି ଶୁଦ୍ଧୋଦନ ସାଂସାରିକ ଝଞ୍ଜାଳରେ ପୁଅର ମନ ବାନ୍ଧିବାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଚେଷ୍ଟା କଲେ । ଯେତେବେଳେ ଗୌତମର ବୟସ ମାତ୍ର ଷୋଳ ବର୍ଷ, ତାଙ୍କର ବିବାହ ରୂପବତୀ ଯଶୋଧାରାଙ୍କ ସହ ସଂପାଦିତ ହେଲା, କିନ୍ତୁ ଏସବୁ ଉଦ୍ୟମ ପଣ୍ଡ ହୋଇଥିଲା ।

Gautama was the son of King Suddhodana. His mother's name was Maya Devi. According to tradition, Prince Gautama grew up in the royal palace amidst pleasure and prosperity King Suddhodana paid utmost attention to the happiness of his son; but the son was of a different nature. The pleasures of the palace were painful to him. From childhood young Gautama remained detached and thoughtful. As he grew up in years, he gradually drew away from worldly happiness. At this Suddhodana tried his best to engage the mind of the

son in worldly affairs. When Gautam as only 16, his marriage was performed with beautiful Yasodhara. But it was all in vain.

(ଖ) ସମ୍ରାଟ୍ ଅଶୋକ ଚାଳିଶବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜତ୍ୱ କରିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ବିଶାଳ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷ ବ୍ୟାପି ରହିଥିଲା । ତାଙ୍କ ରାଜତ୍ୱର ଦ୍ୱାଦଶ ବର୍ଷରେ ସେ କଳିଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶା ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ । ଆକ୍ରମଣର ଭୟାବହ ଦୁଃଖପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିଣତିରେ ସେ ଭୀତତ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ତେଣୁ ଏହା ତାଙ୍କର ସର୍ବପ୍ରଥମ ଓ ସର୍ବଶେଷ ଯୁଦ୍ଧ ଥିଲା । ସୁତରାଂ ସେ ଧର୍ମନୀତିରେ ତାଙ୍କର ବିଶାଳ ସାମ୍ରାଜ୍ୟକୁ ଶାସନ କରିବାକୁ ବଦ୍ଧପରିକର ହୋଇଥିଲେ । ଏତିକି ବେଳେ ସେ ବୁଦ୍ଧ ଙ୍କର ଉପଦେଶରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମକୁ ବିଶ୍ୱରେ ଅନ୍ୟତମ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଧର୍ମରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ବ୍ରତୀ ହୋଇ ତାଙ୍କର ଅବଶିଷ୍ଟ ସମୟ ଅତିବାହିତ କରିଥିଲେ ।

The Emperor Ashoka ruled over for forty years and his vast empire extended over the whole of India except south.

When he had reigned only twelve years he invaded the kingdom of kalinga, modern Odisha. This was first and last war for he was horrified at the woeful results of this invasion. So he made up his mind to rule his great empire by the law of piety. About this time he came under the influence of the teachings of Buddha and spent the rest of his life in trying to make Buddhism as one of the leading religions of the world.

UNIT – II

2. अधोलिखितं सन्दर्भमधीन्य एकतृतीयांश $\left(\frac{1}{3}\right)$ शब्दौः प्रथमतः सारशीर्षकं लिखित्वा । (with suitable title) निजस्व भाव प्रसारणं कुरु : 20

जीवने प्रतिपदं विज्ञानस्य उपयोगिता अनुभूयते । विज्ञानस्य चमत्कारान् दृष्ट्वा वयं विस्मिताः । सर्वेषु क्षेत्रेषु विज्ञानस्य प्रयोगाः उपकाराः च दृश्यन्ते । विज्ञानबलेन विश्वम् एकनीडं भवति ।

व्योमयानेन स्वल्प कालमध्ये देशाद देशान्तरं गन्तुं पारयामः । सरितः, पर्वताः, सागाराः, नभः च मनुष्याणां मध्ये सम्बन्धस्थापने प्रतिबन्धकं न उत्पादयन्ति । उपग्रहचित्रेण महाकाशस्य ग्रहाणां नक्षत्राणां पृथिव्याश्च अज्ञाततत्त्वानि ज्ञायन्ते । अन्तर्जालत्यवस्थाया मुहर्न्त संयोगः स्थापितः भवति । विद्युतः उपयोगः बहुविधेषु क्षेत्रेषु जीवनं सुखमयं करोति । विज्ञानस्य उपयोगनिमिन्तं शिल्पायतनानि स्थापितानि भवन्ति । तदर्थं कृषिक्षेत्राणां वनानां च उच्छेदः क्रियते । शिल्पायतननिर्गतैः दूषितैः पदार्थैः परिवेशः प्रदूषितः नदीजलं च प्रदूषणं भवति । जलेस्थले अन्तरिक्षे, वायुमण्डले च सर्वत्र प्रदूषणस्य दुष्प्रभावः अनुभूयते । जीवन क्रमशः शङ्काग्रस्तं भवति । विज्ञानस्य समुन्नत्या सह परिवेशः सुरक्षितः भवति चेत्विश्वस्य सौन्दर्यं संरक्षितं स्यात् ।

UNIT – III

3. अधस्तनेषु द्वयोः श्लोकयोः अशुद्धिं संशोधयत : 5 × 2

(क) अनभ्यास विसं विद्या अजीर्णं भोजनं विसम् ।
विसं सभा दरिद्रस्य वृद्धस्य तरुणि विषः ।।

(ख) मातृवत्परदारासु परद्रव्यसु लोस्टवत् ।
आत्मवत सर्वभुतेषु य पश्यति स पण्डित ।।

(ग) वालो वा यदि वा वृद्धो युव वा गृहमागताः ।
तस्य पुजा विधातत्य सर्वस्यऽभ्यागतो गुरु ।।

4. अधोलिखितयोः श्लोकांशयोः द्वयोः रोमान्/इटालिक् लिप्या मात्रा प्रदर्शनं (with diacritical marks) सूचयत : 5 × 2

(क) अनुद्धताः सत्पुरुषाः समृद्धिभिः
स्वभाव एवैष परोपकारिणम् ।

(ख) तपः षड्भागमक्षय्यं ददत्याख्यका हि नः ।

(ग) श्रूयन्ते परिणीतास्ताः पितृभिश्चाभिनन्दिताः ।

(घ) अज्ञातहृदयेस्वेवं वैरीभवति सौहृदम् ।

UNIT – IV

5. किमपि एकम् विषयमवलमष्य संस्कृतेन निवन्धं रचयत : 20

(क) महाराजा श्रीरामचन्द्र भंजदेवः

(ख) संस्कृतस्य महत्त्वम्

(ग) युष्माकं प्रिय कविः

(घ) नूतन शिक्षानीति

(ङ) अहिंसा परमोधर्मः ।